

Hoe raak je leerlingen met poëzie?

Voorproefje: stijlfiguren

Veel docenten kampen met hetzelfde probleem. Poëzie is binnen het vak Nederlands meestal een ondergeschoven kindje. Nu we tijdelijk helemaal niet meer met elkaar in de klas zitten, wordt het nog lastiger om je leerlingen warm te krijgen voor poëzie.

Goed nieuws: Van Dale Uitgevers is bezig met het ontwikkelen van online lesmateriaal, ook voor poëzie. En om jou als docent te helpen in deze thuiswerkperiode, hierbij alvast een voorproefje, over stijlfiguren. Jij en je leerlingen kunnen er direct mee aan de slag.

Stap 1

Kies uit onderstaande lijst de stijlfiguren die je leerlingen moeten beheersen (afhankelijk van schooljaar en niveau) en maak hier een aparte lijst van. Zie **bijlage 1**.

Stap 2

Mail de begrippenlijst aan je leerlingen en geef er de opdracht bij. Zie **bijlage 2**.

Stap 3

Geef je leerlingen twee weken de tijd om de opdracht te maken en in te leveren.

Met collega's sparren over poëzie in de klas? Enthousiast en in de toekomst graag meer lesmateriaal ontvangen?

*Word lid van onze Facebookgroep **Van Dale Onderwijs** en/of kijk op <https://www.vandale.nl/lesmateriaal>*

BIJLAGE 1: STIJLFIGUREN

1. **Stijlfiguur** = tekst(onderdeel) mooier maken door iets op een bijzondere manier te zeggen
2. **Herhaling** = woorden/zinnen worden herhaald om de woorden/zinnen extra nadruk te geven
3. **Tautologie** = Vorm van herhaling door iets dubbel te zeggen, met twee verschillende woorden die hetzelfde betekenen
4. **Pleonasme** = Vorm van herhaling door in een extra woord nog eens te zeggen wat al in een woord besloten ligt
5. **Parallellisme** = Zinnen worden op dezelfde manier opgebouwd, vaak wordt dan ook van herhaling van woorden gebruikgemaakt
6. **Inversie** = De gebruikelijke volgorde van de zinsdelen wordt omgedraaid, waardoor het zinsdeel dat naar voren gehaald wordt, nadruk krijgt
7. **Opsomming (enumeratio)** = er wordt een aantal dingen op een rij gezet of na elkaar opgenoemd. Als de elementen van de opsomming steeds groter of sterker worden, heet de opsomming een climax. Als de elementen steeds kleiner of zwakker worden, heet de opsomming een anticlimax.
8. **Tegenstelling (antithese)** = dingen worden tegenover elkaar gezet, waardoor de verschillen opvallen
9. **Paradox** = schijnbare tegenstelling: wat elkaar lijkt tegen te spreken, wordt toch met elkaar verbonden (kan een spottend of komisch effect hebben)
10. **Litotes** = De dichter ontkent het tegenovergestelde van wat hij bedoelt (kan een afzwakkend of spottend effect hebben)
11. **Eufemisme** = een al te duidelijke omschrijving wordt vervangen door een verzachtende, meer verhullende omschrijving, die niet spottend bedoeld is
12. **Hyperbool** = overdrijving, iets wordt erger of groter gemaakt dan het in werkelijkheid is
13. **Understatement** = het tegengestelde van overdrijving: iets wordt afgezwakt terwijl het in werkelijkheid veel erger of groter is (spottend effect)
14. **Retorische vraag** = vraag waarop de lezer geen antwoord hoeft te geven, maar waardoor hij wel aan het denken wordt gezet (mededeling in de vorm van een vraag)
15. **Chiasme** = kruisstelling: twee bij elkaar horende zinnen of zinsdelen zijn elkaars spiegelbeeld
16. **Ironie** = iets beschrijven op een licht spottende, niet kwetsend bedoelde manier
17. **Sarcasme** = harde, bijtende spot die veel verder gaat dan ironie

BIJLAGE 2: AAN DE SLAG

Opdracht poëzie leerlingen

Deze opdracht is voor een cijfer en je maakt hem in duo's. Deel met elkaar een Word-document, overleg telefonisch of via een vergadering (videobellen) in Teams, of via de chat in Teams. Mail na afloop je Word-document naar je docent.

- A Zoek vijf gedichten met stijlfiguren die in bijlage 1 beschreven staan. Neem de gedichten op in je Word-document, zet de naam van de dichter erbij en zet er regelnummers voor.
- B Beschrijf bij ieder gedicht welke stijlfiguren erin zitten.
- C Zoek bij elk gedicht de moeilijke woorden op en bijvoorbeeld namen of plaatsen en geef die achtergrondinformatie erbij.
- D Formuleer bij ieder gedicht het thema.
- E Jullie schrijven zelf elk een gedicht van ten minste tien versregels. Geef je gedicht een titel. Je bent vrij in je keuze wat het onderwerp en het thema betreft. Zorg ervoor dat je ten minste drie stijlfiguren gebruikt.

-> Als je moeite hebt om een onderwerp te bedenken, denk dan aan je hobby, vakantie, je favoriete familielid, je lievelingseten, je favoriete maand van het jaar, etc.

Checklist

In totaal mail je aan je docent:

- vijf gedichten
- per gedicht geef je aan wat het thema is
- per gedicht zoek je moeilijke woorden/namen op en die info schrijf je onder het gedicht
- per gedicht geef je aan welke stijlfiguren erin zitten (werk netjes en overzichtelijk!)
- een eigen gedicht van ten minste tien versregels, inclusief titel

Je mag alleen gedichten van goede kwaliteit gebruiken. Kies daarom uit gedichten van de volgende websites:

<http://www.poezie-leestafel.info/>

<https://www.poezieverrijkt.nl/gedichten/>

<https://meandermagazine.nl/cat/gedichten/>

Veel succes!